

ДЕНЬ 3

Диференційоване викладання - шлях до кращого навчання

Диференціація - це право дитини - відправна точка для навчання

- **Кожна дитина має право на отримання освіти, що відповідає її рівню, і на індивідуальний прогрес в навчанні.**
- **Диференційоване викладання є педагогічною основою всього навчання.**

(Фінська національна освітня програма, 2014 рік)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

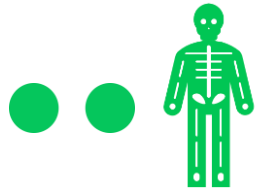
← ПРОЕКТ СПІФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

FCG.

Чому викладання має бути диференційованим?

- Мета диференціації полягає в тому, щоб всі учні могли вивчити якомога більше.
- Диференціація пропонує індивідуальні шляхи навчання для різних учнів.
- Диференціація - це спосіб підвищити мотивацію до навчання та прихильність до навчання

Чому викладання має бути диференційованим?

- Учні навчаються і розвиваються по-різному - для одних навчання є складним, для інших - легким.
- Учні мають різні способи і стилі навчання.
- Учні працюють в різному темпі (темперамент).
- В учнів різні стилі навчання та інтереси.
- Прихильність і мотивація різняться між учнями.
- Досвід успішного навчання позитивно впливає на самооцінку.
- Відкритий навчальний клімат позитивно впливає на процес навчання

Чому викладання має бути диференційованим?

Через диференціацію ми можемо

- запобігти труднощам в навчанні,
- покращити результати навчання учнів,
- зробити навчання більш осмисленим,
- привернути і надихнути вчитися,
- запропонувати кожному можливість вчитися і розвиватися, ґрунтуючись на індивідуальних вихідних точках.

(Baker, Gersten & Lee 2002, McCrea Simpkins, Mastriepieri & Scruggs 2009)

Що таке диференціація?

- Дидактичний підхід.
- Широке розуміння індивідуальності.
- Стосується всіх учнів.
- Дитиноцентристський підхід
- Систематичний підхід

Що таке диференціація?

- Підтримує навчання та відвідування учнем школи в групі або індивідуально
- Учень може просуватись з власним навчанням відповідно до власних навичок і здібностей
- Диференціація пропонується різним учням: тим, хто потребує підтримки ... відмінникам, швидким учням
- Гнучка організація навчання під час звичайної роботи в класі
- Запобігання проблемам, пов'язаним з навчанням
- Педагогічні дії вчителя в класі
- Передбачає і співпрацю дорослих (вчителів, асистентів для дітей з ООП, батьків)

Чим не повинна бути диференціація

- Просто якоюсь незв'язаною подією.
- Тільки відмінністю, заснованою на вправах або часі.
- Зосереджуватися лише на деяких учнях.
- Вчительоцентристським підходом.
- Спорадичним явищем

Особливості диференційованого викладання

При диференціації викладання вчитель

- пропонує кожному учневі можливість вчитися якомога глибше і швидше,
- не передбачає, що процес навчання буде однаковим для всіх учнів,
- вміє визначити початковий рівень учня і починає звідти, а не з першої сторінки підручника

Особливості диференційованого викладання

При диференціації викладання вчитель

- планує і адаптує викладання відповідно до індивідуальних потреб учнів,
- концентрується тільки на тому, що актуально в педагогічних ситуаціях,
- вірить в зростання і навчання кожного учня,
- підтримує кожного учня, не тільки неуспішних, але й успішних дітей, які потребують диференціації

Особливості диференційованого викладання - оцінювання

Оцінювання та навчання взаємопов'язані - оцінювання підтримує навчання.

- Діагностичне оцінювання важливе для того, щоб виявити рівень знань і здібностей учня.
- Використовуються різноманітні форми формувального і підсумкового оцінювання.
- В оцінюванні беруть участь учень і батьки / опікуни, а також всі вчителі, які навчають учня

Особливості диференційованого викладання - оцінювання

Через оцінювання

- учень, батьки і вчитель отримують інформацію про навчання учня і про те, як воно просувається. -> Ця інформація допомагає вчителю планувати викладання і пов'язану з ним диференціацію.

Діагностичне оцінювання - початкова точка рівня знань і умінь.

Формувальне оцінювання - прогрес під час навчання: самооцінювання, оцінювання з боку однолітків, групи.

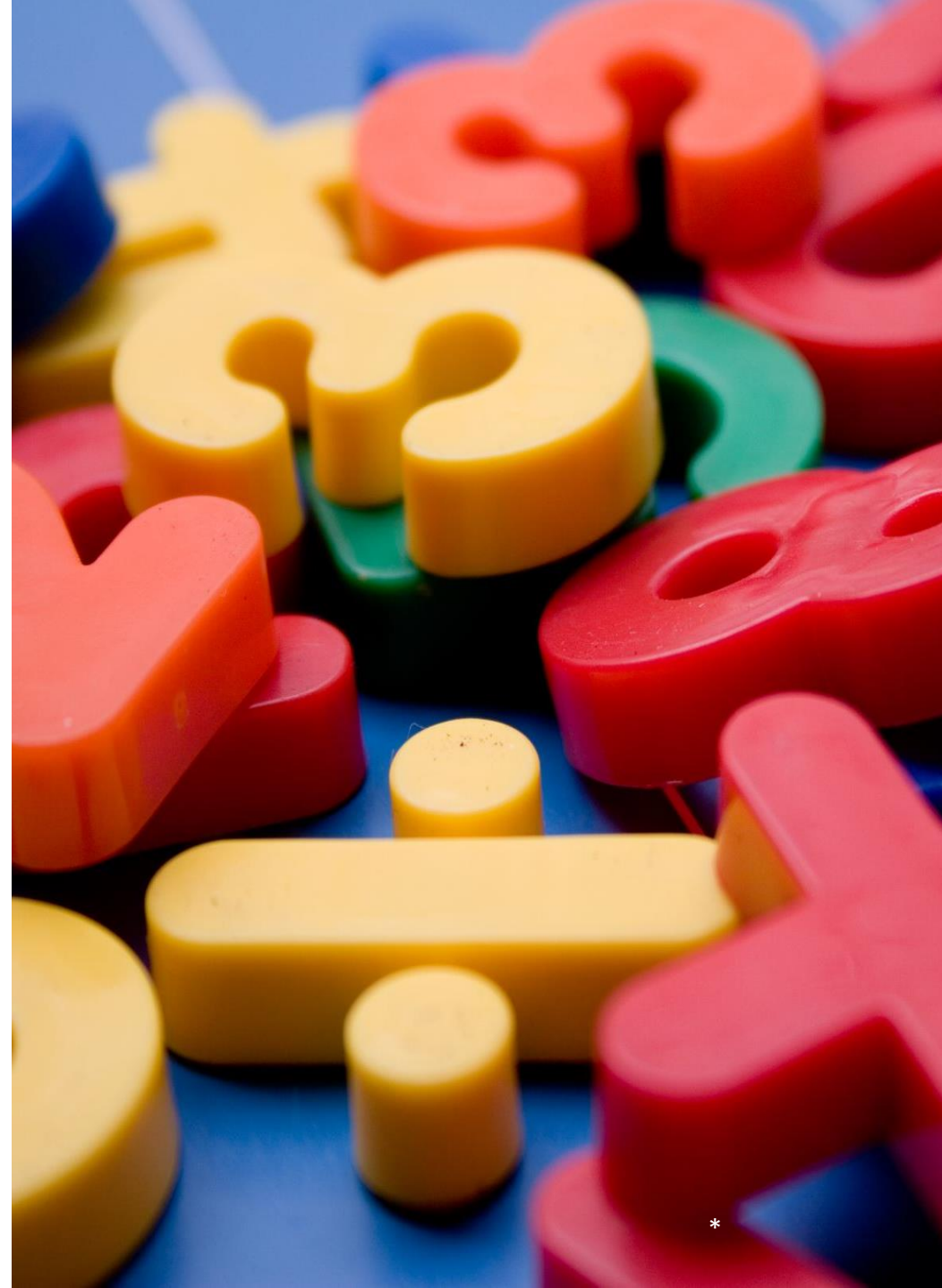
Підсумкове оцінювання - проводиться після закінчення навчального періоду.

Прогностичне оцінювання - постановка цілей для майбутнього навчання

Особливості диференційованого викладання - навчання

- Викладання вчителя багатогранно і багатозначно.
- Учитель вірить, що кожен учень може вчитися і досягати успіхів. - > Сам учень також вірить у свої власні можливості - > почуття самоефективності учня має бути посилено.
- Учитель несе велику етичну відповідальність за зміцнення самооцінки учня і підтримання позитивної самоідентифікації.
- Вчителі та учні співпрацюють - дух єдності!

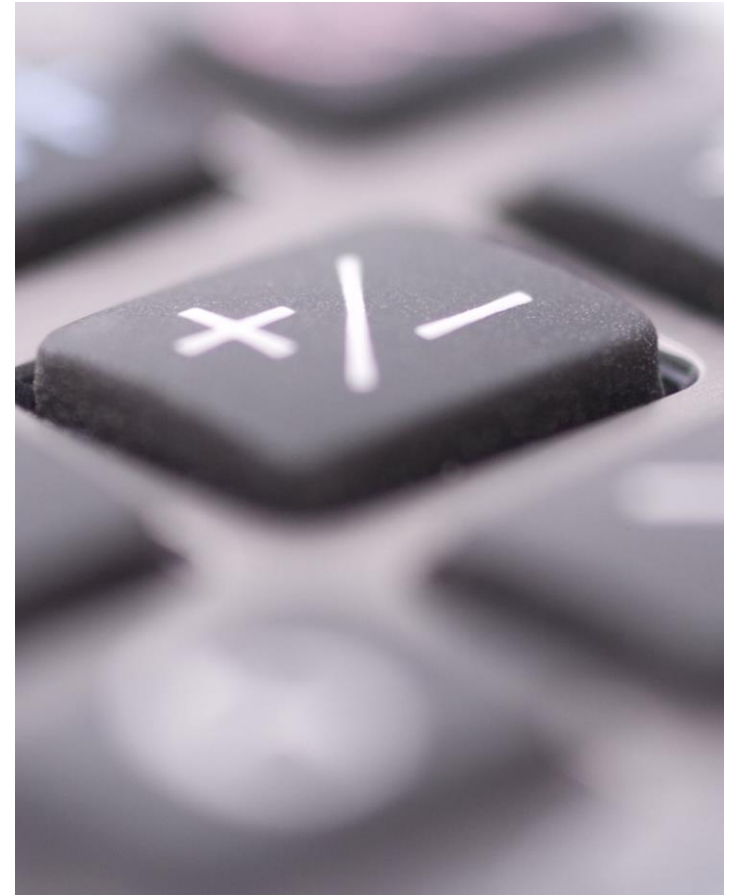
Теорія мислення (Carol Dweck 2000, 2006)

1. Мислення зростання (гнучке мислення)

- Учитель і учень вірять, що наші характеристики і здібності змінюються і розвиваються.
- Підтримка та заохочення, пропоновані школою / вчителем на додаток до мислення, що зосереджується на сильних рисах, будують більш міцну самоефективність.

2. Фіксоване мислення

- Ці люди вірять, що характеристики і здібності людини фіксовані і незмінні.
- Вони вважають, що ми не можемо впливати на себе, на свою компетентність і розум

Завдання 1

Поговоріть у своїй групі

Яке мислення у вас?
Обґрунтуйте!

1. Налаштованність на
зростання

2. Фіксоване мислення

Співпраця між учителем і учнем в процесі навчання - залучення

- Роль учня полягає в тому, щоб бути активним у класі – вчитель вчить, направляє, підтримує і заохочує в навчальних ситуаціях.
- Учні мають можливість брати активну участь в діях класу: спільно складати правила і угоди, спільно з учителем планувати викладання, самостійно планувати своє навчання (ставити цілі, оцінювати свою роботу), спільно планувати заходи і свята класу тощо.
- Учні мають можливість впливати, зокрема, на планування використовуваних методів роботи, контролювати свій власний навчальний процес і робити свій власний вибір.
- Учень є частиною класної спільноти, де використовується відкритий і безпечний діалог між дітьми та дорослими - > кожен однаково цінний

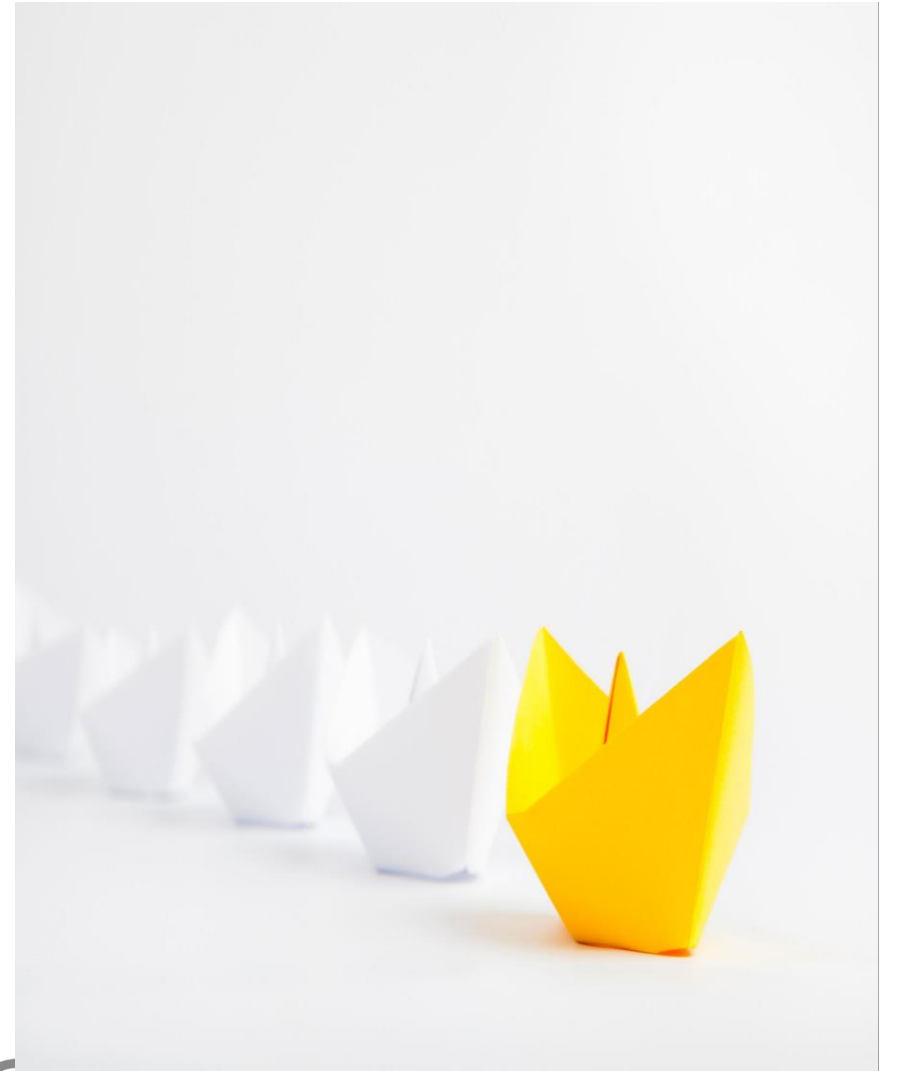
Передумови для співпраці

Відповідальність учителя

- допомагати всім учням в їхньому навчальному процесі, підтримуючи, заохочуючи і направляючи їх!
- пропонувати кожному учневі позитивний досвід навчання!
- підтримувати мотивацію до навчання!

Відповідальність учня

- наполегливо працювати для досягнення поставлених цілей,
- дбати про вправи та обов'язки, покладені на нього

● ● Диференційоване викладання

1. За здібностями учня до навчання - знання та вміння
2. Виходячи з профілю навчання учня - індивідуальні потреби
3. Відповідно до гнучких груп
4. На основі змісту
5. За способом роботи - процес

● ● Диференційоване викладання

6. Відповідно до фізичних умов навчання
7. Відповідно до емоційного середовища навчання
8. За допомогою матеріалу
9. Виходячи з інтересів учня
10. Шляхом групування розкладів

1. Диференціація за здібностями учня

- Навчання має бути зосереджене на зоні найближчого розвитку учня (Виготський, 1978): що учень вже знає і чого він може досягти за допомогою підтримки.
- Виявлення початкового рівня (діагностичні дослідження) - > планування навчання та підтримки, щоб навчання було більш складним, ніж поточний рівень учня.
- Цілі із загальної освітньої програми або індивідуальної освітньої програми.
- Підтримка навчання: час, обсяг і глибина змісту навчання.
- Диференційовані матеріали та вправи, асистент вчителя або асистент для дітей з ООП, менша група тощо.
- Високі досягнення: більш складні і великі вправи

2. Диференціація за профілем навчання учня

- Профіль навчання означає різні способи, за допомогою яких учні вчаться найкраще.
- Знання своїх учнів - це ключ. Стилi навчання i темперамент.
- Наприклад:
  - Хтось не може впоратися з шумом, комусь потрібні беруші або захисні навушники, щоб зосередитися.
  - Для когось найкраще читати книгу на дивані або на підлозі.
  - Хтось найбільше виграє від групової роботи.
- Універсальні i різноманітні методи роботи для всіх.
- Стилi навчання (слуховий, візуальний, тактильний) i темперамент

3. Диференціація відповідно до гнучких груп

- Групи формуються відповідно до того, що є педагогічно доцільним.
- Загальні цілі - це спільна відповідальність за дії та результати.
- Найкраще працюють групи з трьох-чотирьох учнів.
- Ролі: читач, клерк, шукач картинок, ведучий тощо.
- Ролі: голова, секретар, ведучий тощо.
- Ролі: науковий співробітник, викладач, професор, лаборант тощо.
- Однорідні групи: схожі типи учнів, згруповані разом.
- Гетерогенні групи: різні учні, згруповані разом

● ● 4. Диференціація за способом викладання змісту

- Кожен вивчить основне, виходячи з цілей освітньої програми.
- Що вивчають учні?
- Завдання викладача - змінити і визначити зміст: теми, поняття, питання, інтегровані предмети

5. Диференціація через методи роботи і процеси навчання

- Як вчитися: поодинці, з партнером, в групах?
- Індивідуальна робота, самотійна робота
- Плідна робота з партнером: перевірка домашніх завдань, відпрацювання нового за допомогою практичних навчальних посібників, ігор, дискусій тощо - це працює з усіма предметами.
- Гомогенні або гетерогенні партнери - залежить від вправи.
- У групах: проєкти, робота в різних точках активності, інтегровані предмети

6. Диференціація на основі фізичного середовища навчання

- Як організовані навчальні простори - практичність, комфорт?
- Чи можна працювати поодиноці або в групах?
- Чи легко учням дістати інструменти, речі, книги, прилади тощо?
- Різні точки активності в класі.
- Різні простори та точки активності поза класною кімнатою

7. Диференціація залежно від емоційного середовища навчання

- Належність до групи - рівність, почуття єдності.
- Відкритий клімат навчання - це нормально досягати успіху і зазнавати невдачі, мати мужність запитати, робити помилки.
- Безпечне, взаємоповажне, підтримуюче та заохочувальне навчання.
- Диференціація (для низьких і високих досягнень) є природною частиною навчання.
- Схвальна і позитивна атмосфера

8. Диференціація за допомогою матеріалу

- Диференціація навчальних посібників.
- Окремі диференційовані вправи.
- Багато диференційованого матеріалу в електронних навчальних матеріалах.
- Аудіокниги - прослуховування текстів.
- Навчальні ігри.
- Диференціація набору тексту на комп'ютерах.
- Спрощені тексти для повільних читачів

● ● 9. Диференціація відповідно до інтересів учня

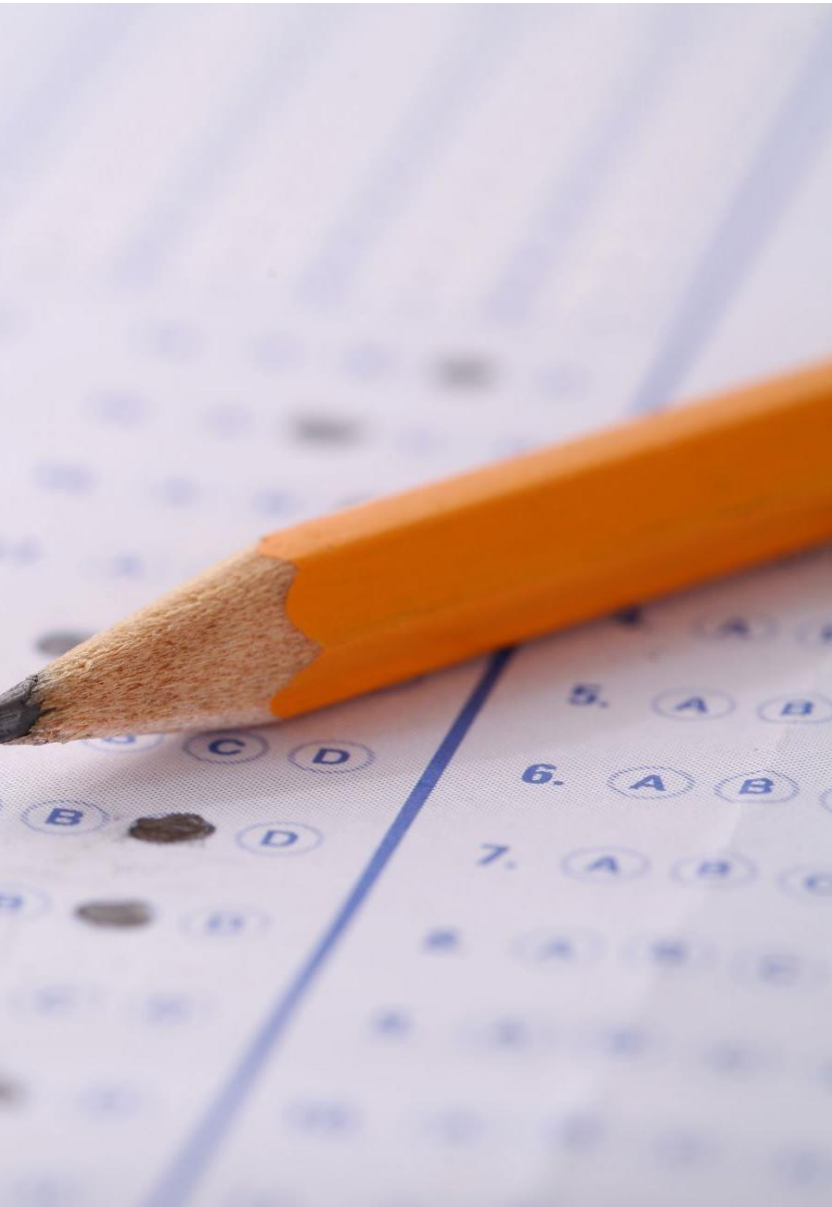
- Робота вчителя полягає в тому, щоб залучити учнів і надихнути їх - > мотивація до навчання та вивчення.
- Учень може вибирати
  - який зміст він вивчить із наведених,
  - який метод роботи він обирає (один, з партнером, в групі; рукописні, машинописні, письмові та ілюстровані матеріали тощо)
  - яку продукцію він виробляє: плакат, есе, комікс, анімацію

Учень бере участь у плануванні навчального модуля

10. Диференціація за допомогою групування розкладу

Наприклад, рідна мова або математика:

- У трьох класах (приблизно від 65 до 70 учнів) в розкладі одночасно проводяться уроки рідної мови і математики в два різних дні: наприклад, у вівторок і четвер об 11.15-12.00 і о 12.15-13.00.
- Класні керівники, вчитель для дітей з ООП та асистент з особливих потреб = 5 дорослих.
- Учні діляться на п'ять гнучких груп з рідної мови залежно від рівня їхньої компетентності в читанні і письмі та компетентності в математиці.
- Кожен дорослий бере одну групу - кожна група отримує компетентнісно-відповідне навчання - групи змінюються і гнучко міняються місцями.

Як планувати диференційоване навчання

---

1. Цілі - вчитель і учні повинні знати їх.
  - Що учні повинні освоїти після уроку або періоду навчання.
2. Поточний стан - знаходження початкового рівня: тест, анкета, обговорення, співбесіда.
3. На практиці - як допомогти кожному учневі наблизитися до поставлених цілей? Кожен не буде вчитися всьому, але мета полягає в тому, щоб досягти належного рівня навчання

Методи диференціації в класі

1. Вступ: Розкажіть про події дня або уроку
- зробіть їх наочними за допомогою слів або картинок.

2. Перегляд тексту підручника:

- пояснення понять і фраз та їхнє написання,
- які речі ми збираємося вивчити,
- перегляньте ілюстрації,
- короткий виклад тексту

**Методи
диференціації в
класних
ситуаціях**

3. Використання різних почуттів, щоб допомогти, демонструючи:

- малюйте, використовуйте картинки та предмети, інтелект-карти, концептуальні карти, драматургію, слухання, читання вчителя, нюх, смак тощо.

4. Учні вчать один одного.

5. Мова вчителя - це хороша спільна мова, однозначна і зрозуміла: використовуйте інтонацію і мову тіла.

6. Інструкції написані і проілюстровані для загального огляду.

7. Універсальні методи роботи

*

Диференціація в тестах

Учень повинен мати можливість продемонструвати свої знання різними шляхами

Надайте достатньо часу.

Прочитайте вголос різні типи вправ.

Усне опитування.

Дорослий пише відповіді.

Дорослий вголос читає вправи.

Тест може бути коротшим.

Екзамен з довідковими матеріалами, де відкриваються матеріали/дані.

Учні пишуть питання для екзамену. Вчитель робить з цих питань тест.

Використання комп'ютера.

Завдання 2:

● ● Інструменти для вчителя, коли він починає турбуватися

- 1. Вивчайте форми в наборі інструментів, спостерігаючи за навчанням учня.**
- 2. Як вчитель, ви можете використовувати ці форми, щоб допомогти, коли ви**
  - починаєте турбуватися за учня,**
  - думаєте про те, які заходи підтримки потрібні учневі.**
- 3. Розширюйте форми, щоб вони відповідали вашим потребам.**

Етична відповідальність вчителя - вчитель є емоційним працівником

Як я підтримую кожного учня в його навчанні?

Чи я навчилася сприймати всіх учнів однаковими?

Як мої власні емоції впливають на ситуації навчання?

Як моє власне відношення сприяє створенню навчального середовища, де панує підтримка і взаємоповага?

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

← ПРОЕКТ СПІВФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

FCG.

Етична відповідальність вчителя - вчитель є емоційним працівником

Через які речі в школі або в класі я втрачаю терпець?

Що псує мені настрій?

Чи я однаково ставлюся до всіх учнів?

Чи є у моїх учнів риси або характеристики, які мене дратують?

Чи існують хатні улюбленці та учні, яких я терпіти не можу?

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

← ПРОЕКТ СПІФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

FCG.

● ● Завдання 3. Емоції вчителя

Подумайте про те, які емоції професійний педагог може відчувати, а які ні. Напишіть перелік.

Дозволені емоції

Заборонені емоції

Проект для всього класу - відео: у джунглях і в космосі

- У класі 23 учні
- Двоє учнів зі спеціальною підтримкою. Три учні з посиленою підтримкою.
- 7 дітей, чия рідна мова не фінська, але які також можуть говорити по-фінськи.

Модуль інтегрованих предметів для всього класу.

Клас був розділений на дві групи.

Кожна група співпрацювала і писала свою власну історію, розповідь, яка була запрограмована і записана на відео.

- Оповідачі
- Програмувальники
- Художники-постановники

